

Asia: VN/21868/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi alueellisen opintolainahyvityksen kokeilusta sekä tuloverolain 92 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunnonantajan näkemykset esityksen tavoitteista ja vaikutuksista

Pohjois-Savon liiton näkemys on, että esitys alueellisen opintolainahyvityksen kokeilusta on erittäin tervetullut toimenpide Itä- ja Pohjois-Suomen väestökehityksen ongelmiin ja osaajapulaan puuttumiseksi.

Tavoitteiden ja vaikutusten osalta tärkein huomio koskee kokeilun kestoa. Pohjois-Savon liitto esittää, että kokeilu toteutetaan kuusivuotisena, jotta vaikutuksista saadaan riittävästi tietoa. Itä-Suomi on rakenteellisista syistä johtuen kärsinyt jo pitkään väestökadosta ja erityisesti nuorten poismuutosta. Koska kohderyhmän odotuksia muovaava julkinen puhe Itä- ja Pohjois-Suomen kehitysnäkymistä muuttuu hitaasti ja koska kokeilulla pyritään vaikuttamaan seurauksiltaan kauaskantoisiin työ- ja asuinpaikkaa koskeviin päätöksiin, tulisi kokeilun keston oltava riittävän pitkä. Tämä osoittaisi osaltaan valtiovallan sitoutuneisuutta Itä- ja Pohjois-Suomen kehittämiseen, mikä todennäköisesti vaikuttaisi korkeakoulutettujen asuinpaikan valintaa ohjaaviin odotushorisonttiin ja arvoihin. Pidempi kesto vahvistaisi myös uudenlaisen, tutkimuspohjaista tietoa hyödyntävän poliittisen kulttuurin muodostamista.

Kokeilun perustuslainmukaisuus erityisesti muodollisen yhdenvertaisuuden näkökulmasta on selvitetty. Koska esitystä todennäköisesti tullaan arvostelemaan tehottomana ja aluepolitiikan nimissä yksilöiden välistä epätasa-arvoa tuottavana, on johdonmukaisesti korostettava, että taloudellisista vaikutuksista tarvitaan tutkittua tietoa ja kokeilun tavoitteena on puuttua alueiden välisen epätasa-arvon ja erivertaisuuden ongelmiin.

2. Lausunnonantajan näkemykset lakiehdotuksista ja säännöskohtaisista perusteluista

Pohjois-Savon liitto esittää, että opintolainahyvityksen kokeilua toteutetaan vuosina 2023–2029. Muuten lakiehdotus ja säännöskohtaiset perustelut ovat asianmukaiset.

3. Lausunnonantajan yleiskommentit esityksestä

Itä- ja Pohjois-Suomi - ja myös näiden alueiden asukkaat - ovat olleet jo pitkään kansallisessa vertailussa heikkenevässä asemassa useimmilla mittareilla. Asiantilaan vaikuttavat syyt eivät ole vallitsevasti alueiden sisäisiä, vaan kytkeytyvät ylikansallisiin poliittisiin ja taloudellisiin prosesseihin, kansalliseen päätöksentekoon, sekä taloudelliseen ja yhteiskunnalliseen vallankäyttöön. Tästä syystä valtiollinen puuttuminen Itä- ja Pohjois-Suomen kielteiseen kehitykseen on hyvin perusteltu. Pohjois-Savon liitto esittää, että sikäli kun opintolainahyvityskokeilu osoittautuu vaikuttavaksi, laajennetaan opintolainahyvitys koskemaan Rautavaaran ja Sonkajärven lisäksi myös muita Pohjois-Savon maakunnan reuna-alueiden korkeakoulutettujen työvoimapulasta kärsiviä kuntia.

Kokeilu laajempine tavoitteineen on eteenpäin katsova tilanteessa, jossa geopoliittiset ja ilmastopoliittiset syyt korostavat koko valtioalueen kilpailukyvyn sekä hyvinvoinnin ja yhtenäisyyden merkitystä. Olennainen osa näitä tavoitteita on tasapainoiseen väestökehitykseen vaikuttaminen, sillä osaajapula uhkaa tehdä tyhjäksi muuten suotuisat kehitysnäkymät laajoilla alueilla Itä- ja Pohjois-Suomessa. Tällä on kielteisiä vaikutuksia koko maan kilpailukyvyllä, mitä ei väestömuutoksia koskevassa keskustelussa ole otettu riittävästi huomioon.

Huttunen Tuulikki
Pohjois-Savon liitto